

Розділ 3

Інноваційний менеджмент

УДК 330.332

Бойко Ольга Вікторівна,
*к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу
Луцького національного технічного університету;*
Іваницька Марія Ярославівна,
магістрант Луцького національного технічного університету

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто механізм формування сучасної стратегії інноваційного розвитку лісогосподарських підприємств. Визначено особливості формування стратегії інноваційного розвитку лісогосподарських підприємств та запропоновано концепцію управління їх інноваційною діяльністю.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, стратегія інноваційного розвитку, механізм управління, лісогосподарське підприємство.

Постановка проблеми в загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. В умовах економічної інтернаціоналізації досвід успішних підприємств свідчить, що інновації та креативні рішення забезпечують виключні конкурентні переваги, довгострокову прибутковість та високі темпи розвитку [6, с.156]. Однак кризові тенденції, що породжують нестабільність зовнішнього оточення, а також знижують внутрішній економічний потенціал при неадекватному менеджменті, спричиняють сповільнення та «замороження» інноваційної діяльності. За таких умов інновації залишаються джерелом розвитку лише теоретично та не знаходять своєї практичної реалізації. Важливого значення в цих умовах набувають проблеми формування ефективної стратегії інноваційного розвитку та системи управління інноваційними процесами на всіх рівнях. Вирішення цих проблем обумовлює необхідність розроблення відповідного теоретичного фундаменту та визначення підходів до вирішення завдань інноваційних перетворень.

Пошук оптимальних стратегій та моделей управління інноваційною діяльністю для окремих галузей економіки постає зараз дуже гострою проблемою, що вимагає якнайшвидшого якісного вирішення з метою розбудови економічної системи України, впровадження передових світових і вітчизняних доробок з цього питання. Особливої ваги такі питання набувають для таких специфічних підприємств, як лісогосподарські.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких покладений початок вирішенню цієї проблеми. Дослідженнями проблем розвитку інноваційної діяльності займалися видатні зарубіжні та вітчизняні вчені: Санто Б. [8], Антонюк Л. [1],

Гесц В. [2], Ільєнкова С. [5], Крилова І. [4], Ілляшенко С. [4], Семиноженко В. [2], Чухрай Н. [10] та інші. Значна увага в працях цих авторів приділена проблемам ефективного відтворення інновацій та механізмам формування інноваційних стратегій. Водночас варто зауважити, що серед опублікованих робіт недостатньо уваги приділено способам та шляхам вирішення проблем інноваційного розвитку лісогосподарських підприємств, які забезпечують розширене відтворення та підвищення продуктивності лісів, посилення їхніх екологічних функцій, ефективне використання лісових ресурсів.

Постановка завдання. Метою цієї статті є поглиблення теоретичного обґрунтування сутності інноваційної стратегії розвитку та визначення особливостей її формування для лісогосподарських підприємств, а також розроблення теоретичних та методичних положень управління інноваційною діяльністю цих підприємств.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Орієнтація економіки України на розвиток ринкових відносин, становлення різних форм власності та організацію виробництва на фоні кризової ситуації в національній економіці вимагає радикальної реорганізації та активізації економічної політики, в першу чергу інноваційної. Лісогосподарські підприємства не є винятком, до того ж як сфера особливого стратегічного значення потребують з боку держави посиленої уваги і підтримки.

Формуючи стратегію інноваційного розвитку, сучасному підприємству доцільно використовувати комплексний підхід на основі двох складових :

- ринкової складової, яка передбачає всебічний аналіз зовнішнього середовища підприємства та врахування макрофакторів (при виборі орієнтації на ринок підприємство чітко націлене на ринки збуту своєї продукції та пошук нових комерційно привабливих сегментів ринку);

- ресурсної складової, яка головний фактор успіху вбачає в ефективному використанні ресурсів підприємства і передбачає оцінку його сильних та слабких внутрішніх сторін [9, с. 58].

Із зазначеного випливає, що ефективно поєднання інтелектуальних і матеріальних ресурсів дозволяє зберегти чи розвинути конкурентні переваги на цільових ринках, а відповідно впливає на результативність господарської та фінансової діяльності.

Ринкова складова орієнтує підприємство на розроблення нових продуктивних інновацій, тоді як ресурсна складова орієнтує підприємство на пошук нових технологій виробництва та пошук альтернативних джерел сировини, матеріалів та енергії. Ефективним є їх раціональне поєднання, яке забезпечить підприємству інноваційний шлях розвитку та досягнення конкурентних переваг.

З огляду на це, місію ефективного функціонування лісогосподарських підприємств повинні становити такі орієнтири:

- задоволення попиту споживачів на різноманітні продукти лісу;
- забезпечення відтворення лісових ресурсів;
- сприяння виконанню лісовими ресурсами соціально-культурних функцій [7, с. 31].

Виходячи з цього, можна виділити основні стратегічні цілі діяльності лісогосподарських підприємств та шляхи їх досягнення:

- 1) забезпечення сталого розвитку лісового господарства (використання реалізації проектів нарощення лісоресурсного потенціалу та впровадження сучасних технологій деревообробки, збільшення площ лісів за рахунок поступового вилучення з сільськогосподарського користування низькопродуктивних земель і неугідь, проведення постійного моніторингу та контролю стану лісових ресурсів);

- 2) забезпечення еколого-економічної ефективності функціонування

лісогосподарських підприємств (заощадження деревини у сфері споживання на основі удосконалення внутрішньогалузевої структури деревообробки; збалансування обсягів експлуатації лісових ресурсів, їх охорони і відтворення на підставі екологічних важелів; розроблення науково-обґрунтованих лімітів використання лісових ресурсів; удосконалення нормативів плати за використання лісових ресурсів і розмірів платежів за шкоду, завдану лісам техногенним забрудненням; впровадження інноваційної техніки та технологій; активізація маркетингової діяльності з метою розширення ринків збуту та підвищення конкурентоспроможності продукції);

3) забезпечення соціальної ефективності використання лісових ресурсів (створення нових робочих місць, наповнення державного бюджету, формування громадських організацій екологічної спрямованості).

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок про те, що концепція інноваційного розвитку лісогосподарських підприємств України повинна бути спрямована на реалізацію стратегічних національних пріоритетів та програм – підвищення добробуту населення, соціально-економічного розвитку регіонів, розвитку науки й освіти, забезпечення економічної та екологічної безпеки країни.

Основною метою інноваційного розвитку лісогосподарських підприємств є стійке та стабільне забезпечення населення й підприємницьких структур деревинною та недеревинною сировиною, захисними та рекреаційними послугами, екологічна рівновага та збереження біорозмаїття [3, с. 43].

З огляду на це з метою подолання лісосировинної залежності, забезпечення стабільного економічного зростання необхідно:

- залучати у господарську діяльність наукові дослідження, прикладні розроблення, інтелектуальну власність;
- впроваджувати результати інновацій, які конкурентоспроможні на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- освоювати випуск лісопродукції глибокого перероблення із високою доданою вартістю;
- для регіонів особливо актуальним буде формування міжгалузевих кластерів, у яких об'єднуються інтеграційно-взаємодіючі підприємства, які взаємно доповнюють одне одного.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити головне завдання – сформувати самодостатню, цілісну інноваційну систему, здатну до розширеного відтворення та саморозвитку на принципах збалансованості. З цього випливає, що основним принципом інноваційного розвитку лісогосподарських підприємств України є формування механізму, збалансованого у нерозривній системі використання та відтворення багатогранних лісових ресурсів, який забезпечує взаємоузгоджений рух відповідно до головних стратегічних напрямів.

Структура цілісної системи інноваційного розвитку лісогосподарських підприємств повинна охоплювати такі елементи та підсистеми:

- підсистему нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку лісового сектора;
- підсистему обґрунтування та відбору пріоритетних напрямів, формування та реалізації інноваційних проектів регіонального та державного значення;
- підсистему довгострокового прогнозування, стратегічного планування й управління інвестиційним розвитком лісового сектора;
- регіональні центри інформаційно-аналітичної діяльності й маркетингових досліджень кон'юнктури внутрішнього та зовнішніх ринків лісопродукції тощо.

Виходячи з вищезазначеного, підтримка та регулювання збалансованого сталого розвитку інноваційної діяльності всіх суб'єктів лісових відносин полягає у вирішенні таких завдань:

- законодавчо створити умови для пришвидшеного розвитку інноваційно-активних економічних зон лісового сектора;
- запровадити систему податкових пільг, яка буде стимулювати залучення капіталу в лісове господарство;
- сформувані середньострокові регіональні програми сталого соціально-економічного розвитку інноваційно-активних економічних зон;
- здійснювати моніторинг стану інноваційно-активних економічних зон;
- забезпечити баланс загальнодержавних та регіональних інтересів у інноваційній сфері лісового сектора.

Тому для лісгосподарських підприємств доцільно враховувати рекомендації такого характеру:

- під час розроблення концептуальної моделі інноваційного розвитку лісгосподарських підприємств слід дотримуватись балансу інтересів населення, бізнесу й екологічних пріоритетів конкретного регіону, що й визначає генеральну мету концепції;
- основним принципом інноваційного розвитку лісгосподарських підприємств України має бути формування механізму, збалансованого у нерозривній системі використання та відтворення багатогранних лісових ресурсів, який забезпечує взаємоузгоджений рух відповідно до головних стратегічних напрямів;
- складність залучення інвестиційних ресурсів, необхідних для підтримки, оновлення і розвитку лісового господарства та деревообробного виробництва, вимагає підтримки держави, тому у зв'язку з несприятливою екологічною ситуацією в Україні та низьким рівнем лісистості території доцільно запровадити систему податкових пільг, яка буде стимулювати залучення капіталу в лісове господарство (сьогодні воно є інвестиційно непривабливим через велику тривалість циклу лісовирощування) для розширеного відтворення власної лісосировинної бази. А лісові землі, вкриті лісовою рослинністю віком до 30 років, доцільно взагалі звільнити від оподаткування;
- необхідно інтенсивно розвивати інноваційну інфраструктуру за рахунок визначення об'єктів, які створюються за підтримки місцевої влади;
- потрібно виділяти у межах лісового кластера підприємства-лідери, які можуть стати локомотивом лісового сектора регіону, а також сприятимуть росту інвестиційної привабливості лісових та лісопереробних підприємств, їх конкурентоспроможності. Це водночас додасть нового імпульсу інноваційній діяльності в умовах динамічних цільових напрямків для галузей лісового сектора.

Отже, інноваційна діяльність лісгосподарських підприємств, з одного боку, вимагає значних капіталовкладень, а з іншого – ефективної системи нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку лісового сектора.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розробок у цьому напрямі. Підсумовуючи викладений у статті матеріал, відзначимо, що правильно обрана стратегія є результатом і в той самий час ефективним механізмом стратегічного управління, оскільки вона мобілізує використання науково-технічного, виробничо-технологічного, фінансово-економічного, соціального і організаційного потенціалу підприємства у визначених напрямках, що є основою його конкурентоспроможності. Однак, незважаючи на те, що інноваційні стратегії розвитку відкривають нові конкурентні можливості, для більшості лісгосподарських підприємств завдання

стратегічного планування інноваційного розвитку є досить новими.

Перспективними напрямками подальших розробок з огляду на тему дослідження є створення сприятливих умов та належної державної підтримки для розвитку лісогосподарських підприємств.

1. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К.: Вид-во «КНЕУ», 2003. – 326 с.
2. Геєц В.М. Інноваційні перспективи України: монографія / В.М. Геєц, В.П. Семиноженко. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.
3. Дейнека А.М. Лісове господарство: еколого-економічні засади розвитку: монографія / А.М. Дейнека. – К.: Вид-во «Знання», 2009. – 422 с.
4. Маркетинг. Менеджмент. Інновації: монографія / за заг. ред. С.М. Ілляшенко. – Суми: ТОВ «ГД «Папірус», 2010. – 624с.
5. Инновационный менеджмент: учебник для вузов / [С.Д. Ильенкова, Л.М. Гохберг, С.Ю. Ягудин и др.]; под ред. С.Д. Ильенковой. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 327 с.
6. Крылова И.К. Формирование конкурентоспособной инновационной стратегии развития предприятия / И.К. Крылова // Реструктуризация промышленных предприятий: материалы Всероссийской научно-практической конференции, 3-5 травня 2005 р., Казань. – Казань: КГФЭИ, 2005. – С. 156-159.
7. Побурко Я.О. Методологічні засади стратегічного планування діяльності лісогосподарського комплексу регіону / Я.О. Побурко, О.М. Шубалий // Регіональна економіка. – 2007. – №3. – С. 26-36.
8. Санто Б. Сила инновационного саморазвития / Б. Санто // Инновации. – 2004. – № 2. – С. 6-7.
9. Хашир Б.О. Инновационные технологии эффективного регионального развития малого предпринимательства лесного комплекса : монография / Б.О. Хашир, Р.Р. Апсаямов, М.Р. Пшидаток, О.З. Хуажев. – Краснодар: КубГТУ, 2008. – 326 с.
10. Чухрай Н. І. Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Н.І. Чухрай, Р.О. Патора. – К.: Кондор, 2006. – 397 с.

О.В. Бойко, М.Я. Иваницкая

Механизм формирования стратегии инновационного развития лесохозяйственных предприятий

В статье рассмотрен механизм формирования современной стратегии инновационного развития лесохозяйственных предприятий. Определены особенности формирования стратегии инновационного развития лесохозяйственных предприятий и предложена концепция управления их инновационной деятельностью.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационное развитие, стратегия инновационного развития, механизм управления, лесохозяйственное предприятие.

O.V. Boyko, M.Ya. Ivanytska

Mechanism of forming of strategy of innovative development of forestry enterprises

The article reviews the mechanism of formation of the current strategy of innovative development of forest enterprises. The features of the strategy of innovative development of forestry enterprises and the conception of their innovative activities.

Keywords: innovative activity, innovative development, strategy of innovative development, management mechanism, forestry enterprise.

Отримано 04.02.2011 р.